

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การตอบโต้และตอบสนองต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลง
แบบตะวันตกของเจ้านายฝ่ายในในรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว(พ.ศ.2394 - พ.ศ.2468)

ชื่อผู้เขียน

นางสาววรรณพร บุญญาสถิตย์

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ.อุษณีย์ ชงไชย

ประธานกรรมการ

รศ.วารุณี ภูริสินสิทธิ์

กรรมการ

ผศ.ดร. ไชยันต์ รัชชกุล

กรรมการ

อ.ดร.ม.ร.ว. รุจยา อากาศ

กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษา ความเปลี่ยนแปลงของแนวคิด วิถีชีวิต ครอบครัว และบทบาท
ทางสังคมของเจ้านายฝ่ายใน อันเนื่องมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบตะวันตก ตั้งแต่รัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็น
ช่วงเวลาที่อิทธิพลทางความคิด และวัฒนธรรมตะวันตกหลั่งไหลเข้าสู่ราชสำนักอย่างต่อเนื่อง

เจ้านายฝ่ายใน หมายถึง สตรีที่ดำรงพระอิสริยยศตั้งแต่เจ้าฟ้าลงมา ถึงหม่อมเจ้าและสตรีที่มี
ตำแหน่ง พระมเหสี เจ้าจอมมารดา และเจ้าจอมซึ่งมีวิถีการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้จารีต ประเพณี
กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ นอกจากนั้นพระราชนิยามเป็นอิทธิพลสำคัญที่
มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเจ้านายฝ่ายในด้วย ทั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงแบบตะวันตกที่เกิดขึ้นใน
ราชสำนักตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมานั้นเป็นผลสืบเนื่องอย่าง
สำคัญมาจากพระราชนิยาม

จากการศึกษาทำให้เห็นว่าปฏิกริยาทำที่ต่อความเปลี่ยนแปลงแบบตะวันตกของเจ้านายฝ่ายในมีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างของ พระอิสริยยศ ตำแหน่ง การศึกษาและการรับรู้เกี่ยวกับตะวันตก ภูมิหลังชาติกำเนิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของครอบครัวและเฉพะบุคคล การปรับเปลี่ยนของเจ้านายฝ่ายใน แบ่งได้เป็นสองประการคือ การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต และการปรับเปลี่ยนบทบาททั้งในฐานะแม่เรือนและบทบาทในการช่วยเหลือสังคม ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการปรับเปลี่ยนตามพระราชนิยม การปรับเปลี่ยนดังกล่าวส่งผลต่อสถานภาพของเจ้านายในเชิงสัญลักษณ์ คือเป็นการแสดงถึงควมมีอารยธรรม และมีคุณค่าสอดคล้องกับยุคสมัย อย่างไรก็ตาม การมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะของเจ้านายฝ่ายในซึ่งเป็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ก็ยังคงเป็นบทบาทในปริมณฑลเดิมตามจารีตประเพณี คือ เป็นบทบาทที่เจ้านายฝ่ายในคุ้นเคยมาแต่โบราณ เพียงแต่เป็นการขยายพื้นที่จากในราชสำนักฝ่ายออกมาสู่พื้นที่สาธารณะ

การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและบทบาทของเจ้านายฝ่ายในดำเนินไปพร้อม ๆ กับการผ่อนคลายธรรมเนียมปฏิบัติบางประการ เช่น ธรรมเนียมการกั้นม่าน ซึ่งเริ่มผ่อนคลายตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ยกเลิกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงที่ประทับของเจ้านายฝ่ายใน โดยเจ้านายฝ่ายในบางส่วนได้ย้ายจากพระบรมมหาราชวัง ไปประทับ ณ พระราชวังสวนกุหลาบ สวนสุนันทา สวนนอก และวังอื่นๆ ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สตรีราชสำนักจึงค่อย ๆ สลายตัวลง เป็นสาเหตุทำให้ธรรมเนียมปฏิบัติผ่อนคลายความเคร่งครัดด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามบทบาทของเจ้านายฝ่ายใน ในด้านการช่วยเหลือสังคมกลับมีมากขึ้นและกลายเป็นค่านิยมที่ขยายสู่สังคมวงกว้าง สืบทอดมาถึงจนถึงปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Responses of the Female Courtly Social Milieu to
Westernization during the Reigns of King Mongkut to
King Vajiravudh (A.D.1851 – 1925)

Author Miss.Wannaporn Boonyasathit

Degree Master of Arts (History)

Thesis Advisory Committee Assoc.Prof.Usanee Thongchai Chairperson

Assoc.Prof.Varunee Purisinsit Member

Asst.Prof.Dr.Chaiyan Rajchagool Member

Lect.Dr.M.R.Rujaya Abhakorn Member

ABSTRACT

This thesis aims to study the changes in the ideas, way of life, the family and roles of the ladies of the inner court as a result of westernization, from the reign of King Rama IV to King Rama VI. It was during this period that western thoughts and culture flowed continuously into the royal palace.

The “ladies of the inner court” refers to women with the royal titles of *chao fa* down to *mom chao*, and those who were queens, consorts with royal children (*chao chom manda*) and consorts with no offsprings (*chao chom*). They lived in accordance with a tradition under rules and regulations that had been in force for generations.

In addition, the King's wishes and preferences were also significant influences in the ways court life was conducted. In fact, westernization that occurred in the palace from the reign of King Ram IV onwards was strongly impacted by the consequences of royal preferences.

The result of the study shows that the reactions of the inner court ladies to westernization varied depending on the differences in ranks, posts, educational background, perception of the west, family attitudes and individual ideas. There were two types of adjustments: adjustment in the way of life and adjustment in both the roles of housewives and as social workers. It is evident that they were in line with the wishes of the royalty. These adjustments led to changes in the image of those in the royal ranks as they reflected a civilized culture and values appropriate for the era. Although it was something new for the inner court ladies to have a role to play in the public arena, the role was still confined within the familiar traditional settings that they were accustomed to. It was only a shift from the palace grounds to public space.

The adaptations in the way of life and roles by the inner court ladies moved in conjunction with the relaxation of certain traditional rules of conduct. The traditional practice of raising a curtain surrounding the ladies when they moved about in public places was a case in point. It began to loosen in King Chulalongkorn's reign and was abandoned in the reign of King Rama VI. Moreover, the changes of places of residence as some of the inner court ladies started to move out of the Grand Palace to the Suan Dusit Palace, Suan Sunantha, Suan Nok and other palaces since King Chulalongkorn's reign caused their gradual dispersion, as well as the relaxation of the strict traditional rules. On the other hand, the roles of the inner court ladies in social welfare increased. Their values were recognized and transmitted to the society at large till present days.